

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ КОНТРОЛЮ ПРАЦІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

*Утегенова О.І., здобувач вищої освіти,
2019sashautegenova2409@gmail.com*

*Науковий керівник: Ачкасова Л.М., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній
університет*

Сучасні компанії мають тисячі найманих працівників, тому часто виникає проблема ефективної і продуктивної роботи персоналу. Однією з причин такої проблеми є те, що на підприємстві не існує повноцінного контролю за роботою персоналу керівників. Контроль є категорією багатогранною і повинен охоплювати всі аспекти діяльності персоналу, тому важливо визначити ті критерії контролю, які б впливали на його ефективність. Складна природа цього поняття має різноманітні прояви і дає можливість аналізувати його з різних позицій. Крім того, в теперішній час не існує комплексної методики, яка давала б поглиблену оцінку ефективності контролю персоналу підприємства.

Функція контролю - це така характеристика управління, яка дозволяє виявити проблеми і скорегувати відповідно діяльність організації до того, як ці проблеми переростуть в кризу. Коли розумна людина бачить чому вона домоглася успіху, вона робить так знову, коли ж людина бачить свої помилки, вона не повторює їх.

Одна з найважливіших причин необхідності здійснення контролю полягає в тому, що будь-яка організація безумовно зобов'язана володіти здібністю вчасно фіксувати свої помилки і виправляти їх до того, як вони зашкодять досягненню цілей організації.

Керівники починають здійснювати функцію контролю з того самого моменту, коли вони сформулювали цілі і завдання і створили організацію. Контроль дуже важливий, якщо потрібно, щоб організація функціонувала успішно. Без контролю починається хаос і об'єднати діяльність будь-яких груп стає неможливо. Важливо і те, що вже самі по собі цілі, плани і структура організації визначають її напрям діяльності, розподіляючи її зусилля тим чи іншим чином і направляючи виконання робіт. Контроль, таким чином, є невід'ємним елементом самої суті всякої організації.

Проблемою контролю займалися такі зарубіжні та вітчизняні вчені, як: Т.А. Башкатова, О.Д. Василик, Е.О. Воронов, Е.Ю. Грачева, Г.М. Давидов, Є.В. Калюга, О.П. Кириленко, М.С. Малєїн, В.М. Радіонова, Л.А. Савченко, Р.Г. Сомоев, Н.В. Фадейкіна, В.И. Шлейников, С.О. Шохін, С.І. Юрій та інші, але комплексної методики для визначення значимості кожного критерію оцінки ефективного контролю для різних груп робітників немає.

Спочатку розглянемо підходи до визначення поняття «контроль».

Таблиця 1 - Визначення поняття «контроль» різними вченими

Визначення	Автор	Аспект
Контроль є самостійною функцією управління і одним з найважливіших елементів ринкової економіки.	Шидловська М.С. [1,с.5]	Як функція управління.
Контроль - це система спостереження і перевірки відповідності процесу функціонування об'єкта управління прийнятим управлінським рішенням, встановлення результатів управлінського впливу на керований об'єкт шляхом виявлення відхилень, допущених у ході виконання цих рішень.	Білуха М. Т. [7,с.17-18]	Система спостереження і перевірки.
Контроль на підприємстві полягає в перевірці - все протікає згідно з прийнятою програмою, згідно з даними наказами і встановленими принципами.	Файоль Анрі.	Як процес перевірки.
Контроль – не самоціль, а невід'ємна частина системи регулювання, метою якої є розкриття відхилень від прийнятих стандартів і порушень принципів законності, ефективності та економії витрачання матеріальних ресурсів на можливо більш ранній стадії з тим, щоб мати можливість прийняти коригуючі заходи, в окремих випадках притягнення винних до відповідальності, отримати компенсацію за заподіяну шкоду або здійснити заходи щодо запобігання або скорочення таких порушень у майбутньому.	[11,с.1]	Як частина системи регулювання.

В таблиці 1 наведено лише частину таких підходів, які показують, що контроль в різних наукових дослідженнях розглядається в багатьох аспектах: як діяльність або функція контролюючих органів; як функція

системи управління; як система спостереження, зіставлення, перевірки й аналізу функціонування керованого об'єкта з метою виявлення відхилень від прийнятих стандартів; як інструмент зниження різних ризиків; як процес, що забезпечує досягнення організацією поставлених цілей; як невід'ємна частина системи регулювання; як форма зворотного зв'язку, за допомогою якої керуюча система отримує необхідну інформацію про дійсний стан керованого об'єкта та виконанні управлінських рішень.

Всі ці підходи, на наш погляд, є правильними, так як система контролю відрізняється своєю складністю і багатогранністю завдань, що стоять перед нею.

Але з усього безлічі аспектів, в яких розглядається контроль, необхідно вибрати той, який відображає його сутність і зміст. На наш погляд, сутність контролю полягає в тому, що з його допомогою керуючий системою людина може отримувати інформацію про дійсний стан системи.

Таким чином, можна запропонувати узагальнене поняття «контроль», розглянувши його за допомогою виділення об'єкту та суб'єкту керування.

Контроль – це самостійна управлінська функція, невід'ємна частина системи регулювання, за допомогою якої суб'єкт, що керує системою, отримує повну і достовірну інформацію про дійсний стан об'єкта управління, зрівнює її з бажаним результатом і розробляє корегуючі дії з метою досягнення цілей підприємства.

Ще одним проблемним питанням є визначення критеріїв, які допоможуть визначитися зі ступенем ефективності контролю. Критерії – це такі характеристики роботи та робочого поведінки, які, на думку кваліфікованих спостерігачів, складають необхідні стандарти досконалості, які необхідно досягти, щоб як організація, так і індивід могли реалізувати свої цілі [22,с.218].

Скібіцька Л.І. та Скібіцька О.М. [28]. пропонують виділяти такі критерії ефективного контролю, як стратегічна спрямованість; орієнтація на результат; відповідність справі; своєчасність контролю; гнучкість та простота контролю; економічність контролю.

З іншого боку, існують принципи контролю, до яких відносять: стратегічну направленість, орієнтація на результати, відповідність справі, своєчасність та гнучкість, економічність, відповідність стандартам кваліфікації, ув'язка з процесом планування, розповсюдженість контролю на весь персонал, неперервність та

регулярність, націленість на процеси, прозорість, охопту основних сфер діяльності, винагорода за досягнення стандартів.

Зіставлення пропонованих критеріїв оцінки контролю з принципами показало, що не всі принципи охоплені цією системою критеріїв.

Саме тому можна запропонувати поповнення системи критеріїв ефективності контролю такими критеріями, як ступінь залучення до здійснення контролю співробітників, ступінь неперервності та регулярності проведення, винагорода за досягнення стандартів, ступінь прозорості.

Безумовно, багарокритеріальність, з одного боку, ускладнює процес контролю, а з іншого забезпечує додержання всіх принципів контролю. Крім того, для забезпечення ефективності контролю за різними видами діяльності і різними групами працівників вплив всіх критеріїв не є однозначним і рівноцінним. Тому, на наш погляд, для кожного конкретного об'єкту контролю важливо визначитися з пріоритетністю критеріїв ефективності контролю.

Таким чином, дослідження теми оцінки ефективності контролю є багатогранною задачею, вирішення якої приведе до можливості побудови на підприємстві дієвої системи контролю, яка буде забезпечувати досягнення цілей підприємства.

Література.

1. Шидловська М.С. Фінансовий контроль і аудит: навч.посіб. Київ: Вища школа, 2011. 495с.
2. Білуха Н.Т. Аудит: Підруч. Київ: Знання і КОО, 2015. 769с.
3. Gray I., Fayol H. Henri Fayol's Classic General and Industrial Management. Center for Effective Performance, Incorporated, 1987. 112с.
4. Лімська декларація керівних принципів контролю. - IX Конгрес Міжнародної організації вищих контрольних органів., 1997. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/604_001 (дата звернення: 02.12.2020)
5. Кричевський Р.Л. Якщо ви керівник: елементи психології менеджменту в повсякденній роботі. Київ: Діло, 2003. 352с.
6. Скібіцька Л.І., Скібіцька О.М. Менеджмент: навч.посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 340с.
7. Осовська Г.В., Осовський О.А. Основи менеджменту: навч.посіб. Київ: Кондор, 2016. 664с.